

Erich Fromm (23 marca 1900 we Frankfurcie nad Menem - 18 marca 1980 w Muralto, Szwajcaria)

*Pewien psycholog z Frankfurtu
dumał nad kubkiem jogurtu:
Być albo mieć?
Kochać czy chcieć?
Płynąć czy wiać z tego nurtu?*

(ebc)

Erich Fromm - niemiecki filozof, socjolog, psycholog i psychoanalityk pochodzenia żydowskiego.

W 1932 roku na zaproszenie Chicagowskiego Instytutu Psychoanalitycznego Fromm wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie po dojściu Hitlera do władzy w styczniu 1933 roku postanowił pozostać. Kontynuacją ośrodka frankfurckiego był Międzynarodowy Instytut Badań Społecznych przy Columbia University, gdzie był on wykładowcą.

W latach (1941-1942) Fromm pracował w Amerykańskim Instytucie Psychoanalitycznym założonym przez Karen Horney, którą poznał w Berlińskim Instytucie Psychoanalitycznym. Od 1943 roku współkierował Instytutem Psychoanalitycznym im Williama A. White'a w Nowym Jorku, którego dyrektorem był jeden z czołowych przedstawicieli neopsychoanalizy Harry Stack Sullivan. W latach 1942-1951 wykładał w Bennington College w stanie Vermont. W 1951 roku został profesorem psychologii Szkoły Medycznej przy Autonomicznym Uniwersytecie w Meksyku, gdzie także założył własny Instytut Psychoanalityczny.

Lata czterdzieste i pięćdziesiąte stanowiły najbardziej płodny okres w twórczości Fromma. W 1941 roku powstała "Ucieczka od wolności" - pierwsza książka, która przyniosła mu międzynarodową sławę. Inne ważniejsze dzieła to "Niech się stanie człowiek" (1947), "Psychoanaliza a religia" (1950), "Zdrowe społeczeństwo" (1955), "O sztuce miłości" (1956), później pojawiły się dwie książki, które zyskały wielki rozgłos: "Rewolucja nadziei" (1968) oraz "Mieć czy być?" (1976).

Od roku 1957 udzielał się w amerykańskim ruchu na rzecz pokoju. FBI zgromadziła o nim ponad 600 stron akt. W roku 1974 zamieszkał w Muralto, w kantonie Ticino w Szwajcarii.

Miał trzy zawały serca, w 1966, 1977 i 1978. 18 marca 1980 roku, kilka dni przed 80. urodzinami i na krótko przed ukazaniem się 10-tomowego wydania jego *Dzieł Wszystkich* zmarł w następstwie kolejnego zawału serca. Pochowany jest na cmentarzu w Bellinzonie.

<https://www.youtube.com/watch?v=BzpT1mZf718>

Cytaty z "Mieć czy być" (1976), tł. Jan Karłowski:

- *Celem naszego życia nie powinno być posiadanie bogactw, lecz bogactwo bycia.*
- *Chociaż własność prywatna uważana jest za kategorię naturalną i uniwersalną, w rzeczywistości, biorąc pod uwagę całość ludzkiej historii (z prehistorią włącznie), a zwłaszcza kultury pozaeuropejskie, dla których ekonomia nie stanowi najważniejszej rzeczy w życiu, okazuje się ona raczej wyjątkiem niż regułą.*
- *Istoty żywe mogą być jedynie wówczas, gdy stają się, istnieją jedynie wtedy, gdy zmieniają się. Zmiana i*

rozwój są inherentnymi jakościami procesu życia.

- *Nastawienie skoncentrowane na własności i zysku, z konieczności wywołuje pożądanie - a w istocie potrzebę - władzy. W celu sprawowania kontroli nad żywymi ludźmi musimy używać władzy po to, by przełamać ich opór. Celem utrzymania kontroli nad prywatną własnością zmuszeni jesteśmy używać władzy, aby strzec jej przed tymi, którzy mogliby nam ją zabrać, gdyż podobnie jak my, nigdy nie mają jej dosyć. Pożądanie własności prywatnej tworzy pragnienie stosowania gwałtu w celu rabowania innych w otwarty lub skryty sposób.*